

УДК 616.314-089(09):614.212

*Н. С. Гутор**ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ТА РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КЛІНІК

Організація кафедри хірургічної стоматології на Тернопільщині має новітню історію завдяки людям, які працюють сьогодні.

У 2006 р. на базі курсу стоматології було створено кафедру хірургічної та ортопедичної стоматології, яка стала однією із базових (профільних) для підготовки лікарів-стоматологів. До колективу кафедри увійшли авторитетні на Тернопіллі практикуючі стоматологи-хірурги: лікарі вищої кваліфікаційної категорії Я. П. Нагірний та І. О. Липницька, стоматологи-хірурги: О. В. Скочило, Р. В. Ощипко, І. С. Манашук. Очолив колектив кафедри кандидат медичних наук доцент Я. П. Нагірний, який до цього завідував курсом стоматології. Базою новоствореної кафедри стало праве крило першого поверху навчального корпусу по вул. Чехова, 7, м. Тернополя, а також стоматологічне відділення Тернопільської обласної комунальної клінічної лікарні. На кафедрі розпочалось викладання хірургічної стоматології для студентів 3-го курсу стоматологічного факультету, а також основ стоматології для студентів 5-го курсу медичного факультету. З цією метою кафедрою було обладнано три клінічні зали, у яких знаходилось чотири стоматологічні установки. Викладачі кафедри вели прийом пацієнтів у консультативно-діагностичному центрі ЛТД «Десна».

У зв'язку з приходом на кафедру наступних курсів із кожним навчальним роком відбувається розширення кадрового складу, а також обладнання нових навчальних кімнат. У 2007 р. на кафедру прийшов кандидат медичних наук, асистент, лікар-онколог Л. М. Скакун. У 1984 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив гіпокінезії на жовчоутворення та перекисне окислення ліпідів у печінці». Відбувається обладнання навчальної кімнати на базі другого хірургічного відділення ТОКОД, де проходять практичні заняття для студентів 4-го та 5-го курсів стоматологічного факультету з онкостоматології. На базі стоматологічного відділення ТОККЛ проводяться практичні заняття для студентів 3–5-х курсів стоматологічного факультету. Під час практичних занять активно впроваджується максимальне наближення студентів до практичної діяльності. Викладання хірургічної стоматології проводиться систематизовано, кожен елемент засвоєного матеріалу базується на раніше набутих теоретичних знаннях та практичних навичках. Для забезпечення засвоєння знань проводиться повторення та узагальнення раніше вивченого та нового матеріалу. Засобом формування професійно орієнтованих знань є розв'язування нестандартних клінічних ситуаційних задач. З метою покращання навчального процесу студенти беруть участь в обходах проф. Я. П. Нагірного та зав. відділення О. І. Дзіха. З 2006 р. в університеті функціонує Web-портал, де представлені навчально-методичні матеріали усіх кафедр, у тому числі хірургічної стоматології. У порталі представлено презентації лекцій, матеріали для підготовки до лекцій і практичних занять, методичні рекомендації, електронні підручники, таблиці, відео- та аудіоматеріали для викладачів та студентів [1–4]. Електронна система тестування дозволяє щоденно контролювати навчання студентів і проводити усі види контролю знань. У порталі активно працюють студентський та викладацький форуми, де обговорюються актуальні проблеми університетського життя. З метою удосконалення практичної підготовки майбутніх спеціалістів та засвоєння ними практичних навичок у всіх навчальних програмах розроблений обов'язковий для засвоєння студентами їх перелік.

У зв'язку із запровадженням в ДВНЗ «ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського» нових принципів в організації навчального процесу та перехід на кредитно-модульну систему викладання гостро стало питання

щодо підготовки навчально-методичної документації, заповнення матеріалами Web-сторінки кафедри [7]. Потрібно відмітити, що колектив кафедри впорався з цим завданням.

З 1 вересня 2007 р. введено в дію матрикули практичних навичок для кожного курсу, обов'язкових для засвоєння. У 2008 р. відбувається роз'єднання кафедри хірургічної та ортопедичної стоматології. Завідувачем кафедри хірургічної стоматології призначено кандидата медичних наук доц. Я. П. Нагірного. У розпорядження кафедри хірургічної стоматології передано праве крило другого поверху навчального корпусу по вул. Чехова, 7, м. Тернопіль, де обладнано три навчальні кімнати, кабінет завідувача, асистентську, а також передано для практичної роботи хірургічний кабінет при стоматологічному відділенні консультативно-діагностичного центру (прибудова по вул. Чехова, 5, м. Тернопіль). У 2009 р. згідно з вимогами щодо підготовки спеціалістів за спеціальністю «Стоматологія» першим випуском лікарів-стоматологів та якісного проведення комплексного державного іспиту наказом по університету № 199 від 26.06.2008 р. була проведена реорганізація кафедр та створено 4 профільні кафедри стоматологічного факультету, у тому числі хірургічної стоматології. У цьому році поновлюється колектив молодими лікарями-стоматологами: М. В. Гембаровський, І. В. Стефанів, Г. Б. Колодницька, О. О. Томків. Завдяки керівництву університету відбувається облаштування на кафедрі клінічного залу на дві сучасні стоматологічні установки, у яких студенти під керівництвом викладача можуть виконувати практичну роботу, засвоювати практичні навички. Неординарною подією було відкриття обласного центру дентальної імплантації та стоматологічної реабілітації. Також 2009 р. відзначився масштабним плануванням кандидатських дисертацій. У період березень–червень 2009 р. четверо викладачів кафедри розпочали роботу над своїми кандидатськими дисертаціями. У цьому ж році для студентів 4-го курсу стоматологічного факультету було проведено семестровий тестовий іспит, виробничу практику з хірургічної стоматології та складання практично орієнтованого випускного іспиту для студентів п'ятого курсу стоматологічного факультету. У серпні 2009 р. створено кафедру стоматології ФПО, до ведення занять з циклу «Основні методи амбулаторного хірургічного лікування стоматологічних захворювань у дорослих і дітей» було залучено досвідчених та практикуючих викладачів кафедри хірургічної стоматології кандидатів медичних наук, асистентів Н. С. Гутор, Л. М. Скаун. У 2009 р. зав. кафедри канд. мед. наук, доц. Я. П. Нагірний блискуче захистив докторську дисертацію на тему «Шляхи оптимізації репаративного остеогенезу у хворих із травматичними переломами нижньої щелепи» (Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, м. Київ, 2009 р.). З 2010 р. відбувається розширення кадрового складу, на кафедру хірургічної стоматології приходять лікарі-стоматологи – випускники різних ВНЗ України (Українська медична стоматологічна академія, Івано-Франківський національний медичний університет, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського, Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького»): Р. М. Рубас, Т. Г. Драпак (Мельник), А. М. Стецюк, М. В. Рудик, в цьому році на кафедрі завершується робота над заповненням системи щоденного контролю знань студентів за системою «Moodle» та матеріалами для дистанційної форми навчання медсестер. У 2011 р. на кафедрі хірургічної стоматології поповнюються ряди молодих лікарів-стоматологів: І. В. Град, І. І. Білозецький, І. А. Михайлюк. У цьому ж році вперше для студентів четвертого курсу стоматологічного факультету проведено об'єктивний структурований клінічний іспит. Після захисту кандидатської дисертації у 2011 р. на тему: «Оптимізація діагностики, профілактики та лікування альвеолітів» (захищена у спеціалізованій вченій раді Державної установи «Інституту стоматології НАМН України» за спеціальністю 14.01.22. – стоматологія; диплом ДК № 001416 від 10.11.2011р.) Н. С. Гутор працює на кафедрі хірургічної стоматології (з 2012р.) та виконує обов'язки завуча. У цьому році постало питання про поповнення кафедрального складу англомовними викладачами, до нього увійшли лікарі-стоматологи: Н. О. Стоян (Твердохліб), І. І. Білозецький, Н. Я. Ковтун, О. А. Яськів, до штатного складу увійшли лікарі-стоматологи: О. А. Федорович (Сметюх), З. С. Головацька (Гевик), О. С. Гонтар (Беденюк) та старші лаборанти: Л. Б. Курилюк, С. С. Зух. Важливою ланкою роботи кафедри є підготовка кадрів. У 2016 р. на кафедру хірургічної стоматології приходять лікарі-стоматологи – випускники Тернопільського та Полтавського ВНЗ: І. Р. Міц, І. М. Яворська-Скрабут, Х. О. Лоза та лаборант Г. Б. Плюсквік.

Кафедра хірургічної стоматології є базовою з підготовки лікарів-стоматологів [5, 6]. Навчальний процес на кафедрі забезпечують 13 викладачів. Колектив кафедри молодий, проте сповнений енергії, перед ним стоять великі та важливі завдання щодо вдосконалення усіх видів діяльності, з якими він прагне впоратись.

На даний час на кафедрі проводиться викладання дисципліни «Хірургічна стоматологія» для студентів стоматологічного факультету, дисципліни «Основи стоматології» для студентів медич-

ного факультету, дисципліни «Медсестринство в стоматології» для студентів ННІ медсестринства українською та англійською мовами.

Високий науковий рівень викладання на кафедрі хірургічної стоматології базується на використанні досягнень теоретичних та практичних знань у стоматологічній та педагогічній практиці. Викладачі та студенти беруть активну участь у науково-практичних конференціях ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського» та доповідають щодо власних наукових здобутків в інших містах України. Неодноразово наукові публікації викладачів кафедри були представлені на міжнародних конференціях, з'їздах, конгресах. У 2014 р. М. В. Гембаровський успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Патогенетичні особливості токсичного ураження ациціаном на фоні харчової депривації та її корекція». У 2015 р. успішно захистила кандидатську дисертацію Н. О. Твердохліб «Морфологічні основи ремоделювання слизової оболонки порожнини рота при отураційній жовтяниці та за умов коригувальних впливів». У 2016 р. успішно захистили кандидатську дисертацію: Х. О. Лоза «Інтраопераційна профілактика утворення патологічних рубців шкіри в різних ділянках обличчя та шиї (експериментально-клінічне дослідження)» за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія, І. А. Михайлюк на тему: «Порівняльний вплив скелетної, черепно-мозкової та поєднаної травми на морфофункціональні порушення печінки в період ранніх проявів травматичної хвороби», І. І. Білозецький «Клініко-патогенетичні механізми взаємозв'язку взаємообтяження генералізованого пародонтиту у хворих з ревматоїдним артритом».

На кафедрі хірургічної стоматології станом на 2016 р. захищено дисертації: 1 докторська (Я. П. Нагірний), 7 кандидатських (Л. М. Скакун, Н. С. Гутор, М. В. Гембаровський, Н. О. Твердохліб, І. А. Михайлюк, Х. О. Лоза, І. І. Білозецький), з них 2 доценти (Л. М. Скакун, Н. С. Гутор), подано до спец. ради 1 кандидатську (І. Р. Міц), без наукового ступеня 4 асистенти (О. В. Скочило, І. М. Яворська-Скрабут, Н. Я. Ковтун, О. С. Беденюк).

За період існування кафедри співробітниками опубліковано у профільних журналах 196 статей, 163 тези, отримано 22 деклараційні патенти на корисну модель, видано 1 монографію, 4 посібники. Опрацьовано та доповнено схему історії хвороби з хірургічної стоматології, видано методичні вказівки. Наукові розробки впроваджено в практику лікувально-профілактичних закладів України (Львівської, Івано-Франківської, Хмельницької, Вінницької областей), що підтверджено відповідними актами впровадження.

У розпорядженні кафедри хірургічної стоматології наявне відділення хірургічної стоматології КЗ ТОР «Тернопільська університетська лікарня» – єдиний стаціонарний спеціалізований підрозділ в області, який надає висококваліфіковану планову та невідкладну допомогу жителям міста Тернополя та області у проведенні консультацій, планових та ургентних оперативних втручань при різноманітних захворюваннях щелепно-лицевої ділянки. В останні роки широко запроваджують операції на Processus condylaris нижньої щелепи за допомогою металоостеосинтезу титановими пластинами. Протягом року у відділенні лікується близько 860 хворих та виконується до 620 оперативних втручань. Проводиться диференційна діагностика доброякісних та злоякісних новоутворень щелепно-лицевої ділянки на базі Тернопільського обласного комунального клінічного онкодиспансеру. В клінічних залах кафедри хірургічної стоматології студенти мають можливість під наглядом або за допомогою викладачів надавати амбулаторну стоматологічну—хірургічну допомогу пацієнтам. Висококваліфіковані стоматологи-хірурги кафедри оволодівають сучасними методами хірургічного лікування захворювань голови і шиї та передають свій досвід молодим лікарям стоматологам-хірургам. З осені 2011 р. лікар хірург-стоматолог вищої категорії доцент Н. С. Гутор та лікар хірург-стоматолог канд. мед. наук І. І. Білозецький несуть цілодобову ургентну службу з надання невідкладної допомоги ургентним хворим міста Тернополя та області. Консультації та оперативні втручання у відділенні хірургічної стоматології КЗ ТОР «ТУЛ» проводить проф. Я. П. Нагірний. Оперативні втручання у другому хірургічному відділенні ТОКОД проводить доцент Л. М. Скакун. Практичний досвід студенти здобувають у перев'язочних та операційних наявних відділень.

Головна мета кафедри хірургічної стоматології – формувати фахівців високої кваліфікації та інтелектуальний потенціал серед стоматологів. У перспективних планах розвитку відділення – запровадження методів лікування хворих із використанням реконструктивно-відновної хірургії та реабілітації хворих з переломами виросткового відростка нижньої щелепи. Співробітниками кафедри вивчається можливість впливу на процеси репаративного остеогенезу переломів та післяопераційних дефектів кісток щелепно-лицевої ділянки, а також клініко-патогенетичне обґрунтування використання нових лікувальних засобів при лікуванні захворювань тканин пародонта.

Навчально-виховну роботу викладачі проводять відповідно до укладеної щорічної програми, затвердженої на засіданні кафедри. Викладачі кафедри ведуть цікаву виховну та пізнавальну роботу зі студентами з метою формування та розвитку взаємодії інтересів лікарів-стоматологів з історичними та моральними цінностями.

Не забуваємо й про дозвілля, адже воно згуртовує колектив кафедри, який дивиться в майбутнє з оптимізмом.

Література

1. Гутор Н. С. Матеріали підготовки до практичних занять з предмету «Медсестринство в стоматології» / Н. С. Гутор // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 55575.
2. Гутор Н. С. Матеріали підготовки до практичних занять з предмету «Основы стоматологии» / Н. С. Гутор // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 56479.
3. Гутор Н. С. Матеріали підготовки до практичних занять з предмету «Основы стоматологии» / Н. С. Гутор // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 56477.
4. Гутор Н. С. Матеріали підготовки до практичних занять з предмету «Хирургическая стоматология» / Н. С. Гутор, Р. М. Рубас // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 59015.
5. Гутор Н. С. Формування майбутніх стоматологів-хірургів / Н. С. Гутор, М. В. Гембаровський // Матеріали науково-практичної конференції «Інноваційні технології в стоматології». – 2016. – № 3. – С. 57–58.
6. Гутор Н. С. Психологічні особливості та науково-дослідна компетентність у формуванні майбутніх лікарів-стоматологів / Н. С. Гутор, А. Б. Бойків // Медична освіта. – 2014. – № 3. – С. 138–139.
7. Скакун Л. М. Матеріали підготовки до практичних занять з предмету «Хірургічна стоматология» / Л. М. Скакун // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 59097.